

ГЕНДЕРНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

1. Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>треть (освітньо-науковий)</i>
Галузь знань	<i>03 Гуманітарні науки</i>
Спеціальність	<i>032 Історія та археологія</i>
Освітня програма	<i>Історія</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>3 кредити ЄКТС / 90 год. Для НП набору 2019 року: Лекції-12год.; семінарські заняття – 8год.; реферат – 10 год.; самостійна робота здобувача (СРЗ) – 70 год. Для НП набору 2020 року: Лекції-14год.; семінарські заняття – 12год.; реферат – 10 год.; самостійна робота здобувача (СРЗ) – 64 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, модульна контрольна робота, реферат</i>
Розклад занять	<i>Лекції (що тижня починаючи з 5-го тижня згідно графіку навчального процесу), Семінарські заняття (що тижня, бажано з 8-го тижня) Розклад занять знаходиться за посиланням https://rozklad.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектори: професор, д.і.н. Костилова Світлана Олександрівна доцент., к.і.н., Лабур Ольга Володимирівна , 099-603-14-77 ; labur.olga@lil.kpi.ua; Семінарські: доцент., к.і.н., Лабур Ольга Володимирівна , 099-603-14-77 ; labur.olga@lil.kpi.ua</i>
Розміщення курсу	<i>Курси розміщені на дистанційній платформі «Сікорський» із застосуванням платформ Google classroom, / Moodle: gbgpaid</i>

2. Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Сучасні глобальні зміни в світі формують новий порядок денний дослідника-пошукача. Усталена методологічна парадигма в історичній науці, орієнтована виключно на критичне осмислення традиційних понять (етнос, нація, раса, клас), може суттєво обмежити потенційні можливості роботи, накласти методичні та методологічні шори. Натомість залучення новітніх міждисциплінарних підходів сприятиме активному виробленню інноваційного дослідження. Серед таких новітніх сфер історичного пізнання чільними є гендер, жіноча та чоловіча історія. Але реконструкція гендерних відносин може викликати певні дослідницькі труднощі, пов'язані зі складнощами узагальнення самого поняття «гендер», неоднорідності підходу та динамічності методологічних дискусій. Тож, гендерна історія може стати певним парадигмальним викликом для

дослідника-історика. З метою подолання чи усунення цих дослідницьких труднощів створена дисципліна «Гендерна історія України».

Предметом навчальної дисципліни є теоретико-методологічні засади гендерного підходу в історичних студіях, закономірності та складнощі його інституалізації, особливості гендерних ієрархій, типів відмінностей та домінацій в минулому та сучасному українського суспільства. Отримані в результаті її вивчення знання, вміння та досвід сприятимуть формуванню гендерно орієнтованої дослідницької стратегії, виявленню прихованих або ігнорованих тем жіночого життя та біографій, переоцінки андроцентричних упереджень попередньої історіографічної практики. Вироблений світогляд та отримані навички урізноманітнять подальші дослідницькі перспективи та, безумовно, посилять методологічний потенціал роботи. Практичною цінністю будуть постановка нових і кореляція старих дослідницьких завдань, залучення гендерного маркера в повсякчасні соціальні взаємодії громадянського суспільства в Україні, особливо у поведінкових наукових комунікаціях.

Метою навчальної дисципліни є формування у аспірантів **компетентностей** згідно з вимогами освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти:

ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та оцінки сучасних наукових досягнень, системного наукового мислення на основі загального культурного кругозору та фахових компетентностей історика-дослідника.
ЗК2	Здатність до генерування нових знань при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, розв'язання актуальних наукових та соціокультурних проблем.
ЗК3	Здатність проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових та складних ідей, синтезувати теоретичні знання (концепції) з результатами власних досліджень.
ФК1	Здатність самостійно організовувати науково-дослідницьку діяльність, генерувати нові ідеї та аналітичні підходи при створенні власних дослідницьких програм і проектів, використовуючи сучасні теорії, методи та інформаційно-комунікаційні технології.
ФК2	Здатність до опанування та активного використання у власних дослідженнях методологічних практик, що базуються на різних наукових школах та аксіологічних моделях.
ФК3	Здатність до критично-оцінювального ставлення до історичної спадщини попередніх поколінь дослідників, їх досвіду, а також результатів сучасних досліджень, виявлення й аргументованої критики фальсифікованих і псевдонаукових розробок за спеціальністю історія та археологія.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набудуть таких загальних **програмних результатів навчання**:

ПРН 1	Уміти детально проектувати та переконливо представляти проект колективної науково-дослідної роботи для вирішення важливої проблеми в галузі
ПРН 2	Уміти на основі знань шукати й верифікувати різнотипні джерела, формувати з них джерельну базу достатню для вирішення конкретних дослідницьких завдань
ПРН 3	Знати й уміти використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології у практиці наукового дослідження та в освітньо-педагогічній діяльності.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

В структурно-логічній схемі навчання дисципліна інтегрована у формі вибіркової по формуванню універсальних компетентностей дослідника

Пререквізити – дисципліна немає міждисциплінарний характер та є доповненням для здобуття дослідницьких навичок і світоглядних засад майбутніх учених-істориків за темою дисертаційного дослідження та вивчається на основі здобутих знань з історії вивчених за освітньо-професійну/наукову програму підготовку першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Постреквізитами є формування наукового світогляду аспірантів з освітньо-наукової програми «Історія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та є додатковою основою для підготовки розділів дисертаційної роботи.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ I. «Переглядаючи універсальність історіописання»: феміністична ревізія андроцентричного викривлення минулого і становлення концепту «гендер»
<i>Тема 1.1. Традиційний феміністичний рух і «жіноче питання» XIX- початку XX ст. Посилення «жіночої теми» в історичних дослідженнях</i>
<i>Тема 1.2. Пожвавлення фемінізму в 1960-х рр. і пробудження нового соціального жіночого самоусвідомлення. Зародження жіночих студій в західній науці і виокремлення в них історичної фемінології («his-story» vs «her-story»).</i>
<i>Тема 1.3. Особливості термінологічного оформлення гендера в процесі розвитку теорії фемінізму і жіночих студій</i>
Розділ II. «Гендерна майстерня історика»: понятійний апарат і методологічні засади гендерного підходу в історії.
<i>Тема 2.1. Основні трактування гендера як соціального і розумового конструкту. Міждисциплінарна складова понятійного апарату. Вплив постмодернізму і постструктуралізму на нові розуміння і інтерпретації гендеру.</i>
<i>Тема 2.2. Варіативність і множинність методів і методик аналітичної роботи (гендерна експертиза, деконструкція гендерних ієрархій, метод спостереження, дискурсивний аналіз, інтерв'ю, кількісні і якісні методи та ін.). «Чоловіче» і «жіноче» в історії. Співвідношення жіночої і гендерної історії.</i>
Розділ III. «Набираючи силу»: гендерно-історичні студії в Україні на рубежі XX-XXI ст. і їх легітимізація в науковому просторі.
<i>Тема 3.1. Складність історіографічної ситуації в Україні: від марксистсько-ленінського трактування історії жінок до «відкриття» жіночої історії і гендеру. Внесок зарубіжної україністики і західних грантів в розвиток жіночої/гендерної історії</i>
<i>Тема 3.2. Створення центрів гендерних і жіночих студій, пробудження самосвідомості жінок-вчених. Інституалізація гендерної тематики в навчальні програми. Виникнення історичного ракурсу в чоловічих і квір-дослідженнях.</i>
Розділ IV. «Нові історії»: гендерно марковане минуле України.
<i>Тема 4.1. Гендерно марковані міфи (про «жіночність», матриархат і Березиню) як складова етнічної унікальності українців. Проблема співвідношення нації і гендеру в українській історії</i>
<i>Тема 4.2. Радянська ідеологема «вирішення жіночого питання» і її вплив на статус жінок і чоловіків в УРСР. «Контракт працюючої матері».</i>
<i>Тема 4.3. Форми, ідеологія і етапи жіночого руху і активізму в Україні в XIX-XX ст. Жіноче благодійництво і сестринство. Організації українок в світі.</i>
<i>Тема 4.4. Розмаїття жіночих образів в українській історії: великі/елітні жінки, жінки-відьми, жінки-воїни, жінки на маргінесі, жінки-революціонерки, жінка-домогосподарка.</i>
<i>Тема 4.5. Масове залучення жінок до капіталістичної і радянської індустріалізації. Явища фемінізації низькооплачуваної праці і безробіття. Складний шлях жінок до професії: жінки в освіті і науці.</i>
<i>Тема 4.6. Тіло і влада: історичні зміни сексуальності і інтимної сфери. Сексуальна революція. Гендерні аспекти материнства, батьківства та подружнього життя в різні історичні періоди і різних соціальних груп. Проблема розлучення і розподілу матеріальних благ.</i>
<i>Тема 4.7. Гендерні ролі і стратегії виживання жінок і чоловіків в екстремальні часи воєн, підпілля, окупації, голодоморів, тоталітарного режиму.</i>

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для ефективного вивчення дисципліни необхідно опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література:

1. Богачевська, Марта. Білим по білому: Жінки у громадському житті України. 1884–1939. — 2-ге вид., доп. і перероб. — Львів: УКУ, 2018. — 520 с.
2. Буряк Л. Жінка в українському історичному наративі: автори, ідеї, образи / Лариса Буряк. — Київ: Національна академія управління, 2010. — С. 7-11, 21-23, 28-31.
3. Кісь О. Жіноча історія як напрямок історичних досліджень: становлення феміністської методології / Оксана Кісь // Український історичний журнал. — 2012. № 2. — С. 159-172.
4. Кириленко С. О., Луняк Є. М. Гендерні історичні студії: світовий та вітчизняний досвід: навч.-метод. посіб. / С. О. Кириленко, Є. М. Луняк. — Ніжин: Видавець Лисенко М. М., 2019. — 200 с
5. Скотт Джоан Гендер: полезная категория исторического анализа / Скотт Джоан // Введение в гендерные исследования. Ч. II: Хрестоматия; под ред. С.В. Жеребкина. Х.: ХЦГИ, 2001; Спб.: Алетейя, 2001. С. 405-436.

4.2. Додаткова література

1. Гендер для медій: підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / за ред. М.Маєрчик, О.Плахотнік, Г.Ярманової. Київ: Критика, 2017. — 217 с.
2. Гендерний підхід: історія, культура, суспільство; Під редакцією Л. Гентош, О. Кісь. — Львів: ВНТЛ-Класика. — 250 с
3. Кісь О. Бунтівна наука. Феміністська парадигма в культурній та соціальній антропології (західний досвід) / Оксана Кісь // Сучасність.- 2008.- № 10 — С. 43-51.
4. Кімел М. Гендероване суспільство / переклад з англ. С. Альошкіної. — Київ : Сфера, 2003. — 490 с.0
5. Маланчук-Рибак О. Ідеологія та суспільна практика жіночого руху на західноукраїнських землях ХІХ-першої третини ХХ ст: типологія та європейський культурно-історичний контекст / Оксана Маланчук-Рибак. Чернівці : Книги-ХХІ, 2006. 499с.

4.3. Інформаційні ресурси

1. Aspasia. The International Yearbook of Central, Eastern, and Southeastern European Women's and Gender History: <http://journals.berghahnbooks.com>.
2. International Federation for Research in Women's History <http://www.ifrwh.com>.
3. Гендерний інформаційно-аналітичний центр «КРОНА»: <http://krona.org.ua>
4. Музей жіночої та гендерної історії: <http://gender.at.ua/>.
5. Українська асоціація дослідників жіночої історії: <http://www.womenhistory.org.ua>.

3. Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Під час вивчення кредитного модуля заплановано:

- для НП набору 2019р. проведення 6 лекційних та 4 семінарських занять,
- для НП набору 2020р. 7 лекційних та 6 семінарських занять,
- написання 1-ї модульної контрольної роботи, експрес-контрольних робіт на лекціях.

Магістральними методичними підходами у викладанні навчальної дисципліни «Гендерна історія України» є *інформаційно-репродуктивний метод*, за яким аналізуються тексти історичних та історіографічних джерел, та *дослідницький метод*, за яким здійснюється самостійна пошукова робота аспіранта за гендерними аспектами, дотичними дисертаційної роботи. Синтез цих ключових підходів дає змогу наблизити навчальну роботу до наукового дослідження. Практичний аналіз історичних та історіографічних джерел (особливо наближених до теми дисертації) формує у аспірантів/пошукачів конкретні дослідницькі навички та розширює можливий науковий інструментарій. Обидва методи застосовуються на лекціях та практичних заняттях.

Втім, цими методами не вичерпуються методи навчання. Головним завданням є максимальне наближення до дослідницьких потреб аспіранта/пошукача.

Тому на лекціях можливе поєднання магістральних методів із *дискусійним методом* вивчення інформаційного матеріалу (або викладач-аспірант, або аспірант-аспірант). Він сприяє напрацюванню всіх можливих перехресних дослідницьких прийомів і операцій, вчить максимально наблизитися до справжнього наукового дослідження.

В семінарських заняттях окреслені методи поєднуються з методом *аналізу конкретної гендерної ситуації* в історичному минулому, порівнянням її з можливою моделлю у власному дослідженні. Такий фокус навчання вчить співвідносити й порівнювати гендерні процеси, орієнтує на вміння побачити ключову проблему, критично її оцінити та зробити відповідні висновки. В сукупності означені методи навчання мають сформувати у аспірантів/пошукачів організаційні та практичні навички регуляції власних дій під час дослідницької діяльності.

Нижче наведено розподіл аудиторних годин за темами курсу та календарний план їх проведення.

Для НП набору 2019р.

Назви розділів і тем	Лекції		Семінарські	
	Год и-ни	Тижні навчання	Годи-ни	Тижні навчання
Розділ I. «Переглядаючи універсальність історіописання»: феміністична ревізія андроцентричного викривлення минулого і становлення концепту «гендер»				
Тема 1.1. Традиційний феміністичний рух і «жіноче питання» XIX-початку XX ст. Посилення «жіночої теми» в історичних дослідженнях.	0,5			
Тема 1.2. Пожвавлення фемінізму в 1960-х рр. і пробудження нового соціального жіночого самоусвідомлення. Зародження жіночих студій в західній науці і виокремлення в них історичної фемінології («his-story» vs «her-story»).	0,5	5	0,5	8
Тема 1.3. Особливості термінологічного оформлення гендера в процесі розвитку теорії фемінізму і жіночих студій.	1		0,5	
Разом за розділом 1	2		1	
Розділ II. «Гендерна майстерня історика»: понятійний апарат і методологічні засади гендерного підходу в історії.				
Тема 2.1. Основні трактування гендера як соціального і розумового конструкту. Міждисциплінарна складова понятійного апарату. Вплив постмодернізму і постструктуралізму на нові розуміння і інтерпретації гендеру.	1			
Тема 2.2. Варіативність і множинність методів і методик аналітичної роботи (гендерна експертиза, деконструкція гендерних ієрархій, метод спостереження, дискурсивний аналіз, інтерв'ю, кількісні і якісні методи та ін.). «Чоловіче» і «жіноче» в історії. Співвідношення жіночої і гендерної історій.	1	6	1	8
Разом за розділом 2	2		1	
Розділ III. «Набираючи силу»: гендерно-історичні студії в Україні на рубежі XX-XXI ст. і їх легітимізація в науковому просторі.				
Тема 3.1. Складність історіографічної ситуації в Україні: від марксистсько-ленінського трактування історії жінок до «відкриття» жіночої історії і гендеру. Внесок зарубіжної україністики і західних грантів в розвиток жіночої/гендерної історії.	1			
Тема 3.2. Створення центрів гендерних і жіночих студій, пробудження самосвідомості жінок-вчених. Інституалізація гендерної тематики в навчальні програми. Виникнення історичного ракурсу в чоловічих і квір-дослідженнях.	1	7		

Назви розділів і тем	Лекції		Семінарські	
	Годи-ни	Тижні навчання	Годи-ни	Тижні навчання
Разом за розділом 3	2			
Розділ IV. «Нові історії»: гендерно марковане минуле України.				
Тема 4.1. Гендерно марковані міфи (про «жіночість», матриархат і Березиню) як складова етнічної унікальності українців. Проблема співвідношення нації і гендеру в українській історії.	1	8		
Тема 4.2. Радянська ідеологема «вирішення жіночого питання» і її вплив на статус жінок і чоловіків в УРСР. «Контракт працюючої матері».	1		1	12
Тема 4.3. Форми, ідеологія і етапи жіночого руху і активізму в Україні в XIX-XX ст. Жіноче благодійництво і сестринство. Організації українок в світі.	1	9	1	
Тема 4.4. Розмаїття жіночих образів в українській історії: великі/елітні жінки, жінки-відьми, жінки-воїни, жінки на маргінесі, жінки-революціонерки, жінка-домогосподарка.	1			
Тема 4.5. Масове залучення жінок до капіталістичної і радянської індустріалізації. Явища фемінізації низькооплачуваної праці і безробіття. Складний шлях жінок до професії: жінки в освіті і науці.	1	10		
Тема 4.6. Тіло і влада: історичні зміни сексуальності і інтимної сфери. Сексуальна революція. Гендерні аспекти материнства, батьківства та подружнього життя в різні історичні періоди і різних соціальних груп. Проблема розлучення і розподілу матеріальних благ.			2	14
Тема 4.7. Гендерні ролі і стратегії виживання жінок і чоловіків в екстремальні часи воєн, підпілля, окупації, голодоморів, тоталітарного режиму.	1		2	15
Разом за розділом 4	6		6	
<i>Модульна контрольна робота</i>			(2)	16
<i>Реферат</i>				16-17
<i>Залік</i>			(2)	18
Разом	12		8	

* - заняття розпочинаються з 01.10 поточного року згідно графіку навчального процесу

Для НП набору 2020р.

Назви розділів і тем	Лекції		Семінарські	
	Годи-ни	Тижні навчання	Годи-ни	Тижні навчання
Розділ I. «Переглядаючи універсальність історіописання»: феміністична ревізія андроцентричного викривлення минулого і становлення концепту «гендер»				
Тема 1.1. Традиційний феміністичний рух і «жіноче питання» XIX-початку XX ст. Посилення «жіночої теми» в історичних дослідженнях.	0,5	5		8
Тема 1.2. Пожвавлення фемінізму в 1960-х рр. і пробудження нового соціального жіночого самоусвідомлення. Зародження жіночих студій в західній науці і виокремлення в них історичної фемінології («his-story» vs «her-story»).	0,5		1	
Тема 1.3. Особливості термінологічного оформлення гендера в процесі розвитку теорії фемінізму і жіночих студій.	1		1	
Разом за розділом 1	2		2	
Розділ II. «Гендерна майстерня історика»: понятійний апарат і методологічні засади гендерного підходу в історії.				
Тема 2.1. Основні трактування гендера як соціального і розумового конструкту. Міждисциплінарна складова понятійного апарату. Вплив постмодернізму і постструктуралізму на нові розуміння і інтерпретації гендеру.	1	6		

Назви розділів і тем	Лекції		Семінарські	
	Годи-ни	Тижні навчання	Годи-ни	Тижні навчання
Тема 2.2. Варіативність і множинність методів і методик аналітичної роботи (гендерна експертиза, деконструкція гендерних ієрархій, метод спостереження, дискурсивний аналіз, інтерв'ю, кількісні і якісні методи та ін.). «Чоловіче» і «жіноче» в історії. Співвідношення жіночої і гендерної історій.	1		2	9
Разом за розділом 2	2		2	
Розділ III. «Набираючи силу»: гендерно-історичні студії в Україні на рубежі ХХ-ХХІ ст. і їх легітимізація в науковому просторі.				
Тема 3.1. Складність історіографічної ситуації в Україні: від марксистсько-ленінського трактування історії жінок до «відкриття» жіночої історії і гендеру. Внесок зарубіжної україністики і західних грантів в розвиток жіночої/гендерної історії.	1	7		
Тема 3.2. Створення центрів гендерних і жіночих студій, пробудження самосвідомості жінок-вчених. Інституалізація гендерної тематики в навчальні програми. Виникнення історичного ракурсу в чоловічих і квір-дослідженнях.	1			
Разом за розділом 3	2			
Розділ IV. «Нові історії»: гендерно марковане минуле України.				
Тема 4.1. Гендерно марковані міфи (про «жіночість», матриархат і Березиню) як складова етнічної унікальності українців. Проблема співвідношення нації і гендеру в українській історії.	1	8		
Тема 4.2. Радянська ідеологема «вирішення жіночого питання» і її вплив на статус жінок і чоловіків в УРСР. «Контракт працюючої матері».	1		2	10
Тема 4.3. Форми, ідеологія і етапи жіночого руху і активізму в Україні в ХІХ-ХХ ст. Жіноче благодійництво і сестринство. Організації українок в світі.	1	9	2	12
Тема 4.4. Розмаїття жіночих образів в українській історії: великі/елітні жінки, жінки-відьми, жінки-воїни, жінки на маргінесі, жінки-революціонерки, жінка-домогосподарка.	1			
Тема 4.5. Масове залучення жінок до капіталістичної і радянської індустріалізації. Явища фемінізації низькооплачуваної праці і безробіття. Складний шлях жінок до професії: жінки в освіті і науці.	2	10		
Тема 4.6. Тіло і влада: історичні зміни сексуальності і інтимної сфери. Сексуальна революція. Гендерні аспекти материнства, батьківства та подружнього життя в різні історичні періоди і різних соціальних груп. Проблема розлучення і розподілу матеріальних благ.			2	14
Тема 4.7. Гендерні ролі і стратегії виживання жінок і чоловіків в екстремальні часи воєн, підпілля, окупації, голодоморів, тоталітарного режиму.	2	11	2	15
Разом за розділом 4	8		8	
<i>Модульна контрольна робота</i>			(2)	16
<i>Реферат</i>				16-17
<i>Залік</i>			(2)	18
Разом	14		12	

* - заняття розпочинаються з 01.10 поточного року згідно графіку навчального процесу

5.1. Лекційні заняття

№ за/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СР)
1.	Розділ I. «Переглядаючи універсальність історіописання»: феміністична ревізія андроцентричного викривлення минулого і становлення концепту «гендер» Емансипаційні процеси епохи модерну та політизація «жіночого питання» ХІХ-

	<p>початку ХХ століть. Протестний рух і виборювання освітніх та виборчих прав жінок. Зародження поняття, етапи розвитку й класифікація фемінізму ХІХ-ХХ століть. Фемінізм, лібералізм та соціалізм: точки перетину. Жіночі організації: від локальних до консолідованих. Жіночі міжнародні з'їзди. Видатні діячки жіночого руху в Україні та світі. Поява та посилення «жіночої теми» в історичних дослідженнях.</p> <p>Пожвавлення фемінізму в 1960-х рр. і пробудження нового соціального самоусвідомлення жінок. Зародження жіночих студій в західній науці і виокремлення в них історичної фемінології («his-story» vs «her-story»). Виявлення жінками-історичками прихованих або ігнорованих тем жіночого життя та біографій. Ускладнення/вироблення нових наукових підходів та понять до вивчення жіночого досвіду в історії. «Фемінологія» Н. Коч. Дослідження М. Мід, Г. Лернер, Дж. Скотт та ін. Спеціальні академічні «жіночі дослідження» (Women's studies) в наукових центрах, університетах, програмах. Створення та затвердження Міжнародним конгресом історичних наук (Мадрид, 1990) Міжнародної федерації дослідників жіночої історії.</p> <p>Особливості термінологічного оформлення гендера в процесі розвитку теорії фемінізму і жіночих студій. «Стать» VS «гендер»: природне та соціокультурне. Джоан Скотт «Гендер – корисна категорія історичного аналізу». Дискусії між прихильниками жіночої та гендерної історій.</p> <p><i>Основні поняття:</i> андроцентризм, інтерпретації гендеру, проблемність категорій, міждисциплінарність.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> Пушкарева Н., 2007. Гендерная теория и историческое знание. Спб.: Алетейя; АНО «Женский проект Спб». С. 123-175, 186-233.</p> <p><i>Завдання на СР:</i> Драматургічний інтеракціонізм і розширення традиційних понять (дефініції «гендерна ідентичність» та «гендерний дисплей»).</p>
2.	<p><i>Розділ II. «Гендерна майстерня історика»: понятійний апарат і методологічні засади гендерного підходу в історії.</i></p> <p>Основні трактування гендера як соціокультурного конструкту. Міждисциплінарна складова понятійного апарату. Дослідницькі блоки: гендер і праця, гендер та ідеологія, гендер і сім'я, гендер, освіта та культура, гендер та політика. Впровадження гендеру як нової історичної категорії верифікації минулого поряд із етносом, класом, станом та расою. Гендер як ієрархічна конструкція соціальних відносин. Гендерна нерівність, відмінність та дискримінація.</p> <p>Варіативність і множинність методів і методик аналітичної роботи (гендерна експертиза, деконструкція гендерних ієрархій, метод спостереження, дискурсивний аналіз, інтерв'ю, кількісні і якісні методи та ін.). «Чоловіче» і «жіноче» в історії. Співвідношення жіночої і гендерної історій.</p> <p>Вплив постмодернізму і постструктуралізму на нові розуміння і інтерпретації гендеру. Розширення розуміння гендеру та його «історій». Історія сексуальності, історія прислужництва та годувальниць, історія домашньої роботи, репродуктивна історія. виношування дітей. Історія гендеру екстремальних часів.</p> <p>Нові суміжні «історії»: гендерна історія, усна історія, мікроісторія та історія повсякдення. Розширення спектру біографій жінок та чоловіків. Жінка у війні та миробудуванні.</p> <p><i>Основні поняття:</i> модерністські/постмодерністські концепції, поняття «фемінність/маскулінність», жіноча/гендерна історія.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> Гендерний підхід: історія, культура, суспільство // Під редакцією Ліліани Гентош, Оксани Кісь. Львів: ВНТЛ-Класика. С. 10-135.</p> <p><i>Завдання на СР:</i> «Чоловіче/маскулінне» і «жіноче/фемінне» в історії.</p>
3.	<p><i>Розділ III. «Набираючи силу»: гендерно-історичні студії в Україні на рубежі ХХ-ХХІ ст. та їх легітимізація в науковому просторі.</i></p> <p>Особливості історіографічної трансформації в 1990-х роках: від марксистсько-ленінського трактування історії жінок до «відкриття» жіночої історії і гендеру. Рух від «вирішення жіночого питання» до феміністичної критики. Складність жіночої історії в</p>

	<p>умовах національної ідентифікації в 1990-х роках. Створення ряду гендерних національних міфів та боротьба за їхню деконструкцію історичками.</p> <p>Внесок зарубіжної україністики і західних грантів в розвиток жіночої/гендерної історії. Громадські діячки, феміністки, активістки українського жіночого руху й історички М. Богачевська-Хомяк та М. Рубчак. Поширення їхніх праць про націоналізм та фемінізм: «Білим по білому: Жінки у громадському житті України 1884-1939», «Дума України – жіночого роду», «Націоналізм та фемінізм – одна монета спільного вжитку», «The Impact of Historical Memory on the Feminist Consciousness in Contemporary Ukraine», «The Myth of Womanhood. Evolution of a Feminist Consciousness in Ukraine and Russia» та ін.</p> <p>Поява науково-популярного та публіцистичного напрямку в історії жінок. О. Козуля «Жінки в історії України», І. Кузич-Березовський «Жінка і держава», О. Луговий «Визначне жіноцтво України: історичні життєписи».</p> <p>Створення центрів гендерних і жіночих студій, пробудження самосвідомості жінок-вчених. Львівський науково-дослідний центр «Жінка і суспільство», ВГО «Жінки в науці», Музей жіночої та гендерної історії та ін. Окреме місце в громадській ініціативі жінок-історичкинь посідає Українська асоціація дослідників жіночої історії. Вступ на правах колективного членства до Міжнародної федерації дослідників жіночої історії (International Federation for Research in Women's History) та репрезентація інтересів та наукових доробків членкинь асоціації на міжнародній арені.</p> <p>Інституалізація гендерної тематики в навчальні програми. Виникнення історичного ракурсу в чоловічих і квір-дослідженнях.</p> <p><i>Основні поняття:</i> історія жінок, жіноча/гендерна історія, українська історіографія, марксистсько-ленінський підхід, західна україністика, грантові конкурси.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> Буряк, Л. 2010. Жінка в українському історичному наративі: автори, ідеї, образи. К.: Національна академія управління. С. 7-11, 21-23, 28-31; Богачевська-Хом'як, М. 2006. Засади українського гендеру. <i>Критика</i>. № 9 (107). С. 14-16.</p> <p><i>Завдання на СР:</i> Вплив жіночого руху і суспільно-політичної кон'юнктури 1990-х років на становлення і розвиток жіночої/гендерної історії в Україні.</p>
4.	<p>Розділ IV «Нові історії»: гендерно марковане минуле України (Лекцій-4) Гендерно марковані міфи та ідеологеми в історії України (розділ 4).</p> <p>Гендерно марковані міфи про «жіночість», матріархат і Берегиню як складова «винаходу» етнічної унікальності українців. Проблема співвідношення нації і гендеру в українській історії. Сучасна політична та соціальна легітимізація цих культів у ЗМІ та риторичні деяких українських політиків. Деконструкція міфів українськими історичками.</p> <p>Радянська ідеологема «вирішення жіночого питання» і її вплив на статус жінок і чоловіків в УРСР. «Контракт працюючої матері». Радянське уявлення про гендерну нормативність. Поєднання патріархатних консервативних поглядів на репродуктивну функцію жінки із одночасною її зайнятістю у виробничій сфері. Контроль держави у сімейних відносинах.</p> <p><i>Основні поняття:</i> матріархат і патріархат, міфологема, «жіноче начало», Берегиня, реконструкція і деконструкція, співвідношення гендеру і нації, маскулінізм/фемінізм та націоналізм.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> Кісь, О. 2008. Кого оберігає Берегиня, або Матріархат як чоловічий винахід. <i>Західна Аналітична Група 7 (08)</i>. С. 100-130.</p> <p><i>Завдання на СР:</i> 1. «Фемінізм» С. Павличко і деконструкція гендерних міфів української культури. 2. «Дума України – жіночого роду» М. Богачевської і проблема взаємозв'язку націоналізму і фемінізму в українській історії.</p>
5.	<p>Жіночий рух та розмаїття жіночих образів в українській історії (розділ 4).</p> <p>Зародження жіночого руху в Україні під впливом ідеології модернізму. Форми, ідеологія і етапи жіночого руху і активізму в Україні в XIX-XX ст. Політичні та гендерно-ментальні особливості українського фемінізму. Взаємозв'язок із західноєвропейським та російським феміністичним рухом. Українські феміністки: Л. Українка, О. Кобилянська, Н. Кобринська, С. Русова, У. Кравченко, А. Павлик та ін. Жіноче благодійництво і</p>

	<p>сестринство. Участь українок у державотворчих процесах 1917-1921 років. Організації українок в світі.</p> <p>Розмаїття жіночих образів в українській історії: великі/елітні жінки, жінки-відьми, жінки-воїни, жінки на маргінесі, жінки-революціонерки, жінка-домогосподарка.</p> <p><i>Основні поняття:</i> жіночий образ, «історії видатних жінок», войовничість жінок, жіночий рух та активізм, образи жінок очима чоловіків.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> Бондаренко, Г. 1996. Ідеальна жінка в реаліях традиційного українського побуту. <i>Людина і світ.</i> №7. С. 13-15; Буряк, Л.І. 2015. Життя на маргінесах або образ шинкарки в українській історіографічній спадщині (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). <i>Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики.</i> Зб. наук. праць: у 2-х ч.; [НАН України. Інститут історії України]. Київ. Число 12. Ч. 2. С. 182-196.</p> <p><i>Завдання на СР:</i> Образ жінки відьми в українській історіографії.</p>
6.	<p align="center">Гендер та праця: історичний контекст (розділ 4).</p> <p>Масове залучення жінок до капіталістичної і радянської індустріалізації. Проблема нерівної оплати праці. Явища фемінізації низькооплачуваної праці і безробіття. Гендерна диспропорція у прийнятті рішень і розподілі ресурсів. Приватний та публічний простір праці в гендерному вимірі. Жінки на виробництві в роки I та II Світових воєн. Стереотип «героїня» та «герой» праці в Радянській Україні. Радянські соцзмагання та ударниці, стахановки, ангелінки, демченки.</p> <p>Складний шлях жінок до професії: жінки в освіті і науці. Обмеження доступу жінок у науку до кінця ХІХ століття. Інститути шляхетних дівчат, жіночі єпархіальні училища, приватні жіночі гімназії, Вищі жіночі курси. Поява жіночих закладів освіти відкрила шлях до наукової кар'єри для жінок. Жінка-лікарка, жінка-письменниця та жінка-вчителька як перші жіночі професії. Перші професорки в Україні на рубежі ХІХ-ХХ століть. Влив неоплачуваної роботи (материнство, домашнє господарство) на професійне зростання та наукову кар'єру жінки. Жінки в радянській науці.</p> <p><i>Основні поняття:</i> жіноча/чоловіча праця, неоплачувана праця жінок, «скляна скеля», фемінізація безробіття, жіночі заклади освіти, жіночі/чоловічі професії.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> Бабель, А. 1959. Женщина и социализм. Москва. С. 267-305.</p> <p><i>Завдання на СР:</i> Значення часу як робітничого ресурсу для жінок.</p>
7.	<p align="center">Гендерні ролі і стратегії виживання жінок і чоловіків в екстремальні часи воєн, підпілля, окупації, голодоморів, тоталітарного режиму (розділ 4).</p> <p>Протестні рухи жінок «бабські бунти» в першій половині ХХ століття. Жінки-революціонерки та їхня підпільна діяльність. Явища партнерства жінок та чоловіків в роки революцій та воєн. Жіночий досвід та стратегії виживання в революціях. Жіночі «хвости» в роки I Світової війни. Жінки в масових репресіях 1930-х років. Повсякдення жінок-політв'язниць.</p> <p>Участь жінок і повсякденні виклики в лавах партизанських загонах Другої світової війни. Радянські жінки-льотчиці у Червоній армії під час Другої світової війни. Жінки на примусових роботах Третього райху. Участь жінок у дисидентських рухах на території УРСР. Жіноче повсякдення та стратегії виживання ГУЛАГу.</p> <p><i>Основні поняття:</i> стратегії виживання, екстремальні часи, жінки-військові, жінки-військовополонені, гендерні ролі в умовах війни.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> Суковата, В. 2009. Гендерна ідентичність і конструювання пам'яті кризових моментів історії: жіночі стратегії виживання. <i>Соціологія: теорія, методи, маркетинг.</i> № 2. С. 67-95; Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні: гендерна специфіка досвіду в часи екстремального насильства: зб. наук. праць; за наук. ред. Г. Грінченко, К. Кобченко, О. Кісь. К.: ТОВ «АРТ КНИГА», 2015. С. 101-235 с.</p> <p><i>Завдання на СР:</i> Жінки в легіоні українських січових стрільців.</p>

5.2. Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

- мають за мету розвиток у аспірантів вміння працювати з історичною, суспільно-політичною, мемуарною та навчально-методичною літературою, готувати виступи, формулювати та відстоювати свою позицію, приймати активну участь у дискусії

№з/ п	Назва теми заняття
1.	<p>Тема 1.2.-1.3. Пожвавлення фемінізму в 1960-х рр. і пробудження нового соціального жіночого самоусвідомлення. Зародження жіночих студій в західній науці і виокремлення в них історичної фемінології («his-story» vs «her-story»). Особливості термінологічного оформлення гендера в процесі розвитку теорії фемінізму і жіночих студій</p> <p>1. Активізація феміністичного руху в світі (друга половина ХХ століття) та її вплив на формування історичної фемінології.</p> <p>2. Особливості впровадження в дослідницьку практику історичної науки понять «гендер» та «стать».</p>
2.	<p>Тема 2.2. Варіативність і множинність методів і методик аналітичної роботи (гендерна експертиза, деконструкція гендерних ієрархій, метод спостереження, дискурсивний аналіз, інтерв'ю, кількісні і якісні методи та ін.). «Чоловіче» і «жіноче» в історії. Співвідношення жіночої і гендерної історій.</p> <p>1. Основні аналітичні методи гендерної експертизи історичних явищ, процесів, фактів. Гендерний підхід в оцінюванні історичного джерела.</p> <p>2. Співвідношення історичного простору й часу в жіночій та чоловічій історіях.</p>
3.	<p>Тема 4.2. Радянська ідеологема «вирішення жіночого питання» і її вплив на статус жінок і чоловіків в УРСР. «Контракт працюючої матері».</p> <p>1. Формування ідеологічної конструкції радянського фемінізму. Перехід від політики «розкріпачення жінки» до ідеологеми «вирішення жіночого питання».</p> <p>2. Соціально-економічна та ідеологічна модель радянського «контракту працюючої матері».</p>
4.	<p>Тема 4.3. Форми, ідеологія і етапи жіночого руху і активізму в Україні в ХІХ-ХХ ст. Жіноче благодійництво і сестринство. Організації українок в світі.</p> <p>1. Теоретико-ідеологічні та історико-ментальні особливості жіночого руху в Україні. Основні форми та типи жіночого активізму.</p> <p>2. Прояви жіночого благодійництва та сестринства в Україні.</p> <p>3. Організації українок в світі. Їхні стратегічні цілі та завдання.</p>
5.	<p>Тема 4.6. Тіло і влада: історичні зміни сексуальності і інтимної сфери. Сексуальна революція. Гендерні аспекти материнства, батьківства та подружнього життя в різні історичні періоди і різних соціальних груп. Проблема розлучення і розподілу матеріальних благ.</p> <p>1. Особливості сімейних відносин та розлучення в середньовічну та ранньомодерну добу.</p> <p>2. Індустріальна революція та зміни в сексуальній культурі в світі і в Україні.</p> <p>3. Інститут батьківства та материнства за Радянської України.</p>
6.	<p>Тема 4.7. Гендерні ролі і стратегії виживання жінок і чоловіків в екстремальні часи воєн, підпілля, окупацій, голодоморів, тоталітарного режиму .</p> <p>1. Участь жінок у терористичних організаціях та підпіллі на межі ХІХ-ХХ ст.</p> <p>2. Стратегії виживання жінок в роки голодоморів та тоталітарного режиму в СРСР (масові репресії, ГУЛАГ).</p> <p>3. Зміни в життєвих циклах жінок і чоловіків в роки світових та громадянських воєн в Україні.</p>
7*	Модульна контрольна робота.

Платформа дистанційного навчання:

Для кращого засвоєння матеріалу навчальної дисципліни в період дистанційної роботи, використовується електронна пошта, платформа дистанційного навчання «Сікорський» на основі системи Google Classroom та платформа для проведення онлайн-зустрічей Google Meet, за допомогою яких:

- спрощується розміщення методичних рекомендацій, навчальних матеріалів, літератури тощо;
- здійснюється зворотній зв'язок з аспірантами щодо навчальних завдань та змісту навчальної дисципліни;
- перевіряються і оцінюються виконані завдання;
- ведеться облік виконання аспірантами плану навчальної дисципліни, дотримання графіку подання навчальних/індивідуальних завдань та їх оцінювання..

6. Самостійна робота аспіранта

Самостійна робота передбачає: підготовку до лекцій та семінарських занять; підготовку до участі в обговоренні питань теми; самоконтроль набутих знань; опрацювання джерел із списку літератури (базової / додаткової); створення презентацій (за вимогою) для візуального супроводу доповіді; підготовку до виконання модульної контрольної роботи (МКР); до написання реферату; екзамену тощо.

6.1. Теми для самостійного опрацювання: не заплановано

6.2. Підготовка до лекційних та семінарських занять. Для підготовки до лекційних та семінарських занять аспіранту необхідно опрацювати заплановану базову та допоміжну літературу та підготувати матеріал для його обговорення на заняттях. На це аспіранту виділяється по 2–3 год. на кожну тему дисципліни.

6.3. Модульна контрольна робота. На підготовку до МКР відводиться 2–4 год. СРЗ. Перелік питань для підготовки до МКР надано у **додатку В**.

6.4. Реферат. На підготовку та оформлення реферату відводиться 10 год. СРЗ. Тему реферату аспірант повинен обрати та ухвалити у викладача не пізніше 4 тижня від початку занять. Рекомендований список тем рефератів надано у **додатку Д**. Методичні рекомендації оформлення реферату надано в **додатку Д1**. Терміни подання реферату викладачу не пізніше 16 тижня. Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тиждень.

6.5. Залік. Залік проводиться на останньому семінарському занятті, після написання аспірантами модульної контрольної роботи за результатами набраних рейтингових балів за семестр або за рішенням викладача пише залікову роботу. балів. На підготовку до залку відводиться 6 годин СРС. Перелік питань для підготовки до заліку надано у **додатку А**. В період дистанційного навчання залік може бути проведений згідно графіку занять за допомогою Google Classroom та платформи для проведення онлайн-зустрічей Google Meet.

4. Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал дисципліни слухачі:

1) на лекціях (за потреби):

- за необхідності виконують періодичні експрес-контролі залишкових знань з розділів дисципліни, що можуть включати в себе виконання 2-х творчих завдань з дискусійних питань або експрес-тестових завдань (протягом 5-10 хв. із застосуванням тестів на платформі «Сікорський»);

– проводять аналітичний огляд першоджерел за темою дисертаційного дослідження із застосуванням дискусійної форми спілкування.

2) **на семінарських заняттях**

самостійно

– виконують модульну контрольну роботу із застосуванням платформи «Сікорський»;

під керівництвом викладача:

– організують дискусії з проблемних питань актуальної теми заняття;

– обґрунтовують сформульовані власні позиції та свою позицію на оцінки викладеного матеріалу.

Завдання та матеріали для проведення експрес-контролів / творчих завдань та модульної контрольної роботи подаються у додатку до робочої навчальної програми.

Відвідуваність і виконання завдань

Відвідування лекцій та семінарських занять є обов'язковим для вивчення дисципліни. Систематизований матеріал лекцій складається із 4-х блоків, які тісно взаємопов'язані між собою. Тому, пропуск однієї з лекцій може призвести до втрати інформаційної зв'язки між ними та складнощів в опануванні подальших блоків. У випадку вимушеного пропуску лекцій потрібно самостійно опрацювати матеріал після консультації із викладачем, який зорієнтує в пошуковій роботі та пояснить значення цієї теми для формування дослідницьких навичок. За бажанням пошукач/аспірант може здати опрацьований матеріал, або використати його при дискусії на семінарському занятті та отримати додаткові бали.

Семінарські заняття є логічним та інформаційним продовженням лекційного матеріалу. Важливо активно працювати на них, адже їх завданням є розібратися в труднощах гендерного підходу та виробити навички обробки та аналізу текстів, інформації, джерел. Саме семінарські заняття є практичною площиною опанування матеріалу дисципліни та формування необхідних умінь. Вони виявляють проблемні зони та успіхи (чи помилки) у виробленні дослідницьких навичок, якість та сумлінність роботи слухачів в опануванні дисципліни. Крім того, рейтингова система оцінювання побудована за результатами, насамперед, роботи на семінарських заняттях. Тому пропущені семінарські заняття в підсумку можуть понизити загальний бал рейтингу. Натомість активна робота на семінарських заняттях сприятиме кращим результатам в рейтингу. У випадку низьких показників можливі додаткові творчі завдання, які формуються на основі пропущених занять за узгодженням із викладачем (формат, консультації, дата відпрацювання). Можливі також відео презентації, які прикріплюють до відповідного завдання в Google класу або в Moodle на платформі Сікорський.

Назагал підсумковий рейтинг складається з різних форм роботи, як на лекції (експрес-контроль), так і на семінарських заняттях. Окремою категорією є модульна контрольна робота, яка виконується самостійно і здається окремо від лекцій та семінарських занять. За домовленістю із викладачем визначається день та час проведення консультації. Орієнтовний графік консультацій представлений на сайті кафедри історії. Темі семінарських занять, РСО та інші матеріали дисципліни доступні в Google класі або в Moodle на платформі Сікорський, а також у системі «Кампус».

Технічна складова дисципліни допускає використання різних засобів (ноутбуки, смартфони, планшети) для проведення занять, але виключно в межах визначених навчальною програмою та узгоджено із лектором чи аудиторією слухачів. Такі технічні пристрої представляють візуальний контент матеріалу та роблять його доступнішим, зрозумілішим та привабливішим. Тому заохочується поєднання конспектів чи нотатків з визначених тем у питаннях семінару із підготовленими презентаціями у форматі PowerPoint. Важливо при цьому висловлювати власну позицію, відмежовувати її від вже існуючих знань, виражати свою думку логічно та послідовно, закінчуючи свій виступ висновком за розкритим питанням. Не рекомендується використовувати інформацію з ненадійних або недостовірних джерел мережі Інтернет. Вони можуть мати неперевірену або методологічно застарілу інформацію. Тому варто орієнтуватися на наукові праці істориків із зазначенням конкретних вихідних даних.

Форми роботи

На лекціях висвітлюються проблеми становлення та розвитку гендерно-історичних студії в Україні та світі, їх провідні теоретико-методологічні засади та понятійний апарат, визначальні історичні явища, процеси та події минулого України за гендерною ознакою. Тематика основних розділів та лекційні заняття до них представлені у робочій програмі дисципліни. Вітаються питання до викладача та дискусії під час проведення лекції.

Форми роботи слухачів на семінарських заняттях можуть бути такими:

- Виступ з основного питання або усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерельної і монографічної літератури.
- Письмові завдання (тестові завдання, творчі роботи, історичні есе тощо) та їх оформлення відповідно до вимог.

Але оцінюється сумарна робота на семінарі відповідно до використаних форм роботи. Під час семінарських занять викладач узагальнює та аналізує помилки або недоліки представлених доповідей (особистої точки зору), відповідає на можливі питання.

Пропущені контрольні заходи

Якщо контрольні заходи пропущені з поважних причин (хвороба або вагомі життєві обставини), аспіранту надається можливість виконати ці контрольні заходи у визначений час.

Аспіранти, які без поважної причини були відсутні на МКР, надається можливість виконання МКР на не запланованому занятті, але в такому разі до результату будуть застосовані штрафні бали.

Реферат

Тему реферату аспірант повинен обрати та ухвалити у викладача не пізніше 4 тижня від початку занять. Теми реферату аспірант може обирати із запропонованих викладачем або пропонувати свою тему.

Реферат виконується:

- відповідно до методичних рекомендацій (додаток Д1).
- з урахуванням академічної доброчесності зокрема: самостійного виконання роботи; посилання на джерела інформації у разі використання тверджень, відомостей тощо; дотримання норм законодавства про авторське право і сумісні права; надання достовірної інформації про джерела інформації тощо. У разі виявлення порушень академічної доброчесності реферат не зараховується і аспірант може бути відрахований з університету.

Реферат подається на перевірку викладачу не пізніше 16 тижня.

Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тижень із застосуванням мультимедійного обладнання.

Заохочувальні та штрафні бали

Заохочувальні бали

Аспірантів заохочують до науково-дослідницької роботи за темою дисертації та оприлюднення її результатів, зокрема до участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи», яку щорічно організовує кафедра історії КПІ ім. Ігоря Сікорського або публікації у науковому журналі «Сторінки історії» (категорії A, Web of Science). Написання тез та/або статті з тематики навчальної дисципліни +8 балів.

Штрафні бали

- Невчасне виконання МКР (на не запланованому занятті) – 5 балів.
- Надання реферату на перевірку пізніше від установленого терміну – 5 балів.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

(інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки аспірантів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Види контролю

1. Поточний контроль: робота на семінарських заняттях у формі дискусій з проблемних питань курсу, з акцентуванням на узагальненні наукової інформації, формулювання власної позиції та оцінки викладеного, експрес-контрольні роботи на лекціях, підготовка домашньої контрольної роботи, модульна контрольна робота.

2. Календарний контроль: проміжна атестація (далі – атестація) з метою підвищення якості навчання здобувачів та моніторингу виконання графіка.

3. Семестровий контроль: залік.

Поточний контроль проводиться під час аудиторних занять для перевірки рівня підготовки аспірантів за темою й забезпечення зворотного зв'язку між викладачами й аспірантами. На базі результатів поточного контролю викладач коригує методи й засоби навчання, а здобувачі розподіляють час на самостійне (до)опрацювання тем.

Форми участі аспірантів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- доповідь з основного питання;
- доповнення;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз першоджерел і зразків праць, підібраних за темою дисертації;
- письмові практичні вправи;
- експрес-контрольні на лекціях.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни при рубіжному модульному контролі.

Позитивна оцінка поточної успішності аспіранта за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за МКР і реферат є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Особливими видами поточного контролю є МКР (орієнтовні завдання наведено в Додатку В), а також реферат.

МКР проводиться письмово (або через Google classroom на платформі «Сікорський» (надалі – платформа)). Результати МКР оголошуються аспірантам на наступному занятті (або в Google classroom). Аспірант має право покращити свої бали з МКР у разі її своєчасного написання на запланованому занятті / отримавши доступ від викладача до завдань на платформі.

На МКР аспірантам не дозволяється нічим користуватись.

Календарний контроль (КК) проводиться відповідно до графіка навчального процесу. Перша атестація відбувається на 8-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 10 балів), друга – на 14-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 25 балів).

Семестровий контроль. Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату поточної і модульної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни передбачена така форма звітності, як залік, що проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни.

Форма семестрового контролю є усною – співбесіда, зміст і структура залікових білетів, критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі кредитного модуля й доводяться до відома аспірантів на першому занятті.

Результати виконання завдань оголошуються кожному аспіранту окремо та фіксуються в оціночних списках, за допомогою яких аспіранти можуть відстежувати свій поточний рейтинг. Викладач пояснює здобувачам, чому саме так оцінив їхні роботи, а також надає консультації, а потім – можливість виконати роботу над помилками (не оцінюється).

Оцінювання та контрольні заходи

Підсумковий рейтинг складається з балів, що отримуються за роботу на:

- експрес-контролі на 5-х лекційних заняттях;
- на 6 семінарських заняттях;
- контрольній та рефераті.

Робота пошукача/аспіранта:

- на 6-х семінарських заняттях визначає 42% рейтингу з дисципліни;
- контроль залишкових знань з 4-х розділів (на 5-х лекційних заняттях) визначає 10% рейтингу;
- контрольна робота визначає 30% рейтингу;
- реферат визначає 18% рейтингу.

Найвищий рейтинг ставиться у разі:

- активної участі на проведених семінарських заняттях, повної та аргументованої відповіді, логічному викладі матеріалу, висловлюванні власної позиції;
- Своєчасної підготовки та виконанні контрольних робіт (МКР) по завершенню кожного з тематичних розділів (завдання до МКР надано в додатку В до силабусу та до робочої навчальної програми кредитного модуля).

Слухачу надається одноразова можливість написати МКР.

Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях чи посилання на не достовірні історичні джерела призводять до зниження підсумкового рейтингу.

Належна підготовка до семінарського заняття займатиме в середньому 1-1,5 години.

З деталізованими очікуваннями від роботи на кожному семінарському занятті, запланованими для кожного заняття результатами навчання можна ознайомитись у робочій програмі дисципліни (силабусу).

Викладач оцінює роботу на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і шістнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 2-х семінарських заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на наступних семінарських заняттях) навчання повідомляється на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання аспіранта визначені у положенні про РСО з навчальної дисципліни, що є додатком до робочої програми навчальної дисципліни та у додатку С до силабусу.

Умови допуску до семестрового контролю: *Наявність кількості балів не менше 35, виконання МКР та реферат не менше ніж на «достатньо»*

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

При наявності у аспіранта документів підтверджуючих його участь у олімпіадах за темою семінарського заняття або розділу навчальної дисципліни можуть зараховуватись за відповідною тематикою та відповідними балами РСО.

Рекомендації аспірантам.

Працюючи на лекції, варто конспектувати основні визначення, поняття, ключові блоки теми. Це дозволить ефективніше розібратися в матеріалі, краще підготуватися до семінарських занять та висловити аргументовану відповідь на можливе питання.

Готуючись до семінарського заняття, бажано опрацювати спочатку лекційний матеріал певної теми, а потім ознайомитися з додатковими ресурсами в мережі Інтернет. При виникненні питань варто звернутися до викладача.

На семінарському занятті важливо максимально включатися у обговорення питання. Якщо ж з будь-яких причин пошукач не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати інших виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатися компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо пошукач не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Але, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи і негативно впливає на загальний підсумковий рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття сприятиме кращому засвоєнню навчального матеріалу, а також дозволить зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Під час роботи із новим історичним документом, його джерельною інформацією, варто, насамперед, намагатися виявити історичну достовірність джерела, провести гендерну експертизу тексту та зрозуміти взаємозв'язок національного, станового, вікового та гендерного в ньому. Така локальна дослідницька робота сприятиме виробленню навичок гендерного аналізу, практики деконструкції гендерних стереотипів та міфів, виявленню ознак гендерних відмінностей та нерівностей.

Також слід бути уважнішим при пошуковій роботі та обробці історіографічного матеріалу. Важливо виділяти в ньому андроцентричний дискурс, усвідомлювати гендерне маркування авторської позиції, його вміння «прочитати» та «зрозуміти» історичне джерело, вплив авторських гендерних установок на процес дослідження. У разі виникнення складнощів із розумінням як потрібно проводити пошук, обробку та аналіз інформації слід звернутися до викладача за роз'ясненням, а потім продовжити підготовку матеріалу з урахуванням висловлених пропозицій та зауважень..

Варто пам'ятати, що завершена дослідницька робота складається із цілої низки навичок, практичних дій, методик, логічно упорядкованих кроків, серед яких окремий і важливий блок складають гендерно марковані дослідницькі компетентності. Тож, вивчаючи дисципліну, закладаються підвалини Вашого професійного зростання та і розвитку. Вірне розуміння історичних подій минулого – це гарант розуміння історичних подій сьогодення та можливий проект майбутніх подій.

Позааудиторні заняття

Заняття з оформлення списку використаних джерел та публічний захист доповіді можуть бути проведені в Науково-технічній бібліотеці ім. Г. І. Денисенка (за попередньою згодою).

Можлива участь аспірантів у всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи».

Дистанційне навчання

В умовах дистанційного режиму організація освітнього процесу здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання: платформи дистанційного навчання «Сікорський» та «Електронний кампус».

Навчальний процес у дистанційному режимі здійснюється відповідно до затвердженого розкладу навчальних занять. Заняття проходять з використанням сучасних ресурсів проведення онлайн-зустрічей (організація відео-конференцій)..

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено

Доц. каф. історії, доцент, к.і.н. Лабур Ольга Володимирівна

посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ

Розглянуто НМКУ 032 «Історія та археологія» (протокол № 5 від 15 жовтня 2020 р)

Ухвалено кафедрою історії (протокол № 3 від 15 жовтня 2020 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету ФСП (протокол № 2 від 10 листопада 2020р.)

Перелік питань до семестрового контролю (екзамен)

Зразок залікового білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти

Третій (освітньо-науковий)

Спеціальність 032 Історія та археологія

(код і назва напрямку підготовки)

Освітня програма

Історія

(код і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна

Гендерна історія України

(назва)

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № _____

1 *Питання з I блоку питань*2 *Питання з II блоку питань*

Затверджено на засіданні кафедри

Історії

(назва кафедри)

Протокол № _____

від

« _____ »

202

р.

Завідувач кафедри історії

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

ПИТАННЯ для формування залікових білетів*

Питання I з блоку питань I

1. Порівняйте розвиток феміністичної думки і практики в XIX ст. в Західній Європі, США і Україні? В чому Ви бачите спільні риси, національні відмінності, здобутки і невдачі?
2. Проаналізуйте особливості становлення українського жіночого руху в XIX –початку XX ст. у взаємодії націоналізму і фемінізму?
3. В чому полягало завдання фемінізму як соціального руху на початку XX століття? Як тоді жінки розуміли оскарження попередніх повсякденних гендерних автоматизмів?
4. Порівняйте жіночі організації до, в роки та після революції 1917 року, а також першого десятиліття радянської влади в Україні? В чому виявлялися відмінності й спільні риси?
5. Визначте основні історичні джерела та методи дослідження гендерних відмінностей та нерівностей у XX столітті.
6. Розкрийте жіночий досвід та стратегії виживання в екстремальні часи громадянської війни та Світових воєн XX ст. В чому Ви бачите їх відмінність від чоловічого?
7. Розкрийте основні напрямки і форми жіночого благодійництва XIX-сер. XX ст. Якою мірою це пов'язано із елітністю соціального статусу жінок?
8. Розкрийте труднощі отримання жінками освіти у XIX ст. Поясніть причини такої ситуації і неформальні шляхи досягнення вищої освіти.

Питання II з блоку питань II

1. Висвітліть основні інтерпретації поняття «гендер». Як вони змінилися під впливом ідей постмодернізму та постструктуралізму?
2. Як змінився статус жінок як робочої сили в радянські часи в Україні? Як ідеологічно це пояснювалося? Які визначення та пояснення цьому надали феміністки-історикині?
3. Які жіночі образи та як описувалися жінки в літературі середньовіччя і раннього модерну? Чому вони залежали від приписів «дозволеного»? Якою бачили «ідеальну» жінку?
4. Поясніть, які причини призвели до необхідності впровадження терміну «гендер»? Які можливості і складнощі виникли із його використанням?
5. Охарактеризуйте сучасну історіографічну ситуацію з жіночою/гендерною історією в Україні і світі.
6. Проаналізуйте перші дослідження про тіло, тілесність та сексуальність в традиційній культурі українців в історіографії XIX-початку XX ст.
7. Проаналізуйте основні стратегії виживання жінок і чоловіків під час тоталітарної влади та підпіллі. Визначте їхній гендерний аспект.
8. В чому Ви бачите завдання фемінізму як соціального руху у контексті критики універсальності історіописання?

ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ НА МОДУЛЬНУ КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

Рівень вищої освіти **Третій (освітньо-науковий)**

спеціальність **032 Історія та археологія**

Освітня програма **Історія**

форма навчання **Денна**

Навчальна дисципліна **Гендерна історія України**

Модульна контрольна робота № _____

1

Викладач _____ **Ім'я ПРІЗВИЩЕ**

1. Проаналізуйте візуальний контент плакатів (малюнків, фото) Радянського союзу (або з Вашого історичного періоду) із застосуванням гендерного підходу в історії.
2. Охарактеризуйте сучасну історіографію з гендерної проблематики дотичної до Вашої теми дисертаційного дослідження.
3. Охарактеризуйте історичні джерела з Вашої дисертаційного дослідження за гендерним маркером та виявіть їхній гендерно-історичний контекст.
4. Порівняйте гендерно марковану зарубіжну та українську історіографію за темою Вашого дослідження.
5. Проаналізуйте можливі гендерні підходи, методики, теорії та концепції, які, на Вашу думку, будуть найефективніші у Вашому дослідженні.

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ
з кредитного модуля
Гендерна історія України
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «*доктор філософії*»

форма навчання

денна

1. Рейтинг аспіранта з кредитного модулю складається з балів, що він отримує за:

- контроль залишкових знань на 5-х лекційних заняттях
- роботи на 6 семінарських заняттях
- модульна контрольна робота (МКР)
- реферат

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Контроль залишкових знань на 5 лекціях (*максимальна кількість балів за 1 контроль на лекції складає 2 бали*):

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	2
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності	1,5
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	1

2. Роботи на 6 семінарських заняттях (*максимальна кількість балів на 1-му семінарському занятті складає 7 бали*)

«відмінно» – творче розкриття одного з питань, вільне володіння матеріалом	7
«добре» – глибоке розкриття одного з питань дискусії	6-5
«задовільно» – повне розкриття одного з питань дискусії	4-3

3. Написання МКР з 2 питань (*максимальна кількість балів за 1 питання складає 15 балів*).

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	15-12
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності	11-8
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	8-5

4. Виконання реферату (*максимальна кількість балів Р складає 18 балів*).

«відмінно» – відповідність вимогам до змісту, структури та оформлення не менше ніж 90%	18-16
«добре» – робота відповідає вимогам змісту та структури, але має неточності в оформленні та містить не менше за 75% потрібної інформації	15-13
«задовільно» – – робота не зовсім відповідає вимогам змісту та структури, має неточності в оформленні, незначні помилки в тексті та містить не менше за 60% потрібної інформації	12-11

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Підготовка для зарахування реферату тез доповіді або статті до фахового	8 балів	Надання реферату на перевірку пізніше від установленого терміну;	–5 балів

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
видання		Невчасне виконання МКР (на не запланованому занятті)	-5 балів

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RD = 10+42+30+18 = 100 \text{ балів.}$$

Умовою допуску до заліку є зарахування реферату, написання МКР не менше ніж на задовільно та стартовий рейтинг не менше 40 балів.

Залік складається з залікової роботи та балів отриманих за реферат

$$RD_{\text{зал}} = R_{\text{зал}} + R_{\text{інд.завд}} = 82+18 = 100 \text{ балів}$$

Залікова робота оцінюється із 82 балів та складається з двох питань. (максимальна кількість балів за 1 питання складає 41 балу)

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації)	41 - 37
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації)	36 31
неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	30 - 25

За її результатами аспірант отримує відповідну оцінку (ECTS та традиційних) згідно таблиці.

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

Теми рефератів

№1	Специфіка джерельної бази жіночої/гендерної історії та феномен «жіночого письма».
№2	Культурно-просвітницька діяльність жіночих організацій української діаспори.
№3	Українські жінки в фізичній культурі і спорті Радянської України 1920-1930-х рр.
№4	«Жінка і соціалізм» А. Бебеля і її значення для формування соціалістичного напрямку жіночого руху.
№5	Представництво українок в радянській авіації у довоєнний і воєнний періоди.
№6	Участь українських жінок в селянському опорі радянській колективізації (1928-1932 рр.).
№7	Гендерні виміри голодомору в Радянській Україні 1932-1933 рр.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ оформлення реферату

з навчальної дисципліни

Гендерна історія України

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «*доктора філософії*»

спеціальність *032 Історія та археологія*

освітньо-наукова програма *Історія*

(назва)

форма навчання *денна*

РОЗРОБНИКИ:

доц., к.і.н., доц. каф. Лабур Ольга Володимирівна

(посада, наукова ступінь, вчене звання, ПІБ)

Київ 2020р.

I. Загальні вимоги до реферату

Одне зі значень слова «реферат» (від лат. «referto» – доповідати, повідомляти) – це доповідь на будь-яку тему, підготовлена на підставі критичного огляду інших джерел¹. Методика реферування полягає в послідовному здійсненні операцій, пов'язаних з оцінкою, відбором, аналізом і узагальненням відомостей, які містяться в первинному джерелі².

При виборі теми реферату з переліку тем, запропонованого в додатку Д головне – керуватися власними науковими інтересами. Можна також пропонувати власні теми рефератів, дотичні водночас до змісту навчальної дисципліни та до теми дисертаційного дослідження, аби в перспективі органічно вписати текст реферату в структуру дисертації.

Загальні рекомендації до реферату

- Мова – державна.
- Стиль – науковий.

Вимоги до оформлення реферату

Обсяг реферату: 15–20 сторінок без списку використаних джерел і літератури.

- Формат сторінок – А 4.
- Шрифт та кегель – Times New Roman, 14.
- Міжрядковий інтервал – 1,5.
- Поля: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм.
- Простий план.
- Всі підписи в рефераті ставляться тільки синьою ручкою.

Структура реферату

Реферат складається з таких частин:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновок;
- список використаних джерел і літератури.

Титульний аркуш. При оформленні титульного аркуша враховується шаблон, наведений у додатку Д 2 до методичних рекомендацій.

Номер сторінки на титульному аркуші не ставиться.

Зміст до реферату містить перелік розділів, підрозділів і номери сторінок до них.

Вступ. Складається з постановки проблеми, обґрунтування її актуальності.

Основна частина. Перед тим, як приступити до написання основної частини, необхідно визначитися з назвами розділів і підрозділів – основні вимоги до реферату. В роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати досліджень,

¹ Кононенко В. О. Реферат // Українська бібліографічна енциклопедія. 23.06.2014. URL: <https://cutt.ly/3TrOpmR>

² Варенко В. М., Горбунова О. В. Референтна справа. URL: <https://cutt.ly/qTrIXN8>

уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтологій³.

Текст реферату може супроводжуватися ілюстраціями, які допомагають розкрити мету й завдання.

Висновок. У висновку наводяться основні наукові результати, отримані автором особисто, стисло викладаються підсумки проведеного дослідження⁴.

Список використаних джерел і літератури слід розмішувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні дисертацій), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку⁵.

Оформлюється список відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

II. Загальні вимоги до оформлення текстової частини реферату

Сторінки реферату мають бути пронумеровані. Першою є титульна сторінка, але на ній номер сторінки не ставиться, поточну нумерацію розпочинають указувати зі сторінки «Зміст». Номер сторінки ставлять у правому верхньому куті сторінки без крапки.

Розділи

1. *Заголовки структурних частин* роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ», друкують великими літерами з вирівнюванням по центру сторінки.

Кожен із цих підрозділів розпочинається з нової сторінки. Переносити слова у заголовку та підкреслювати їх не дозволяється. Структурні частини роботи, такі як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. (Не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ»).

2. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу (за допомогою «нерозривного переносу» комбінацією клавіш «**Enter + Shift**»).

Підрозділи, пункти

1. *Заголовки підрозділів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу має стояти крапка, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому самому рядку наводять заголовок підрозділу.

³ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

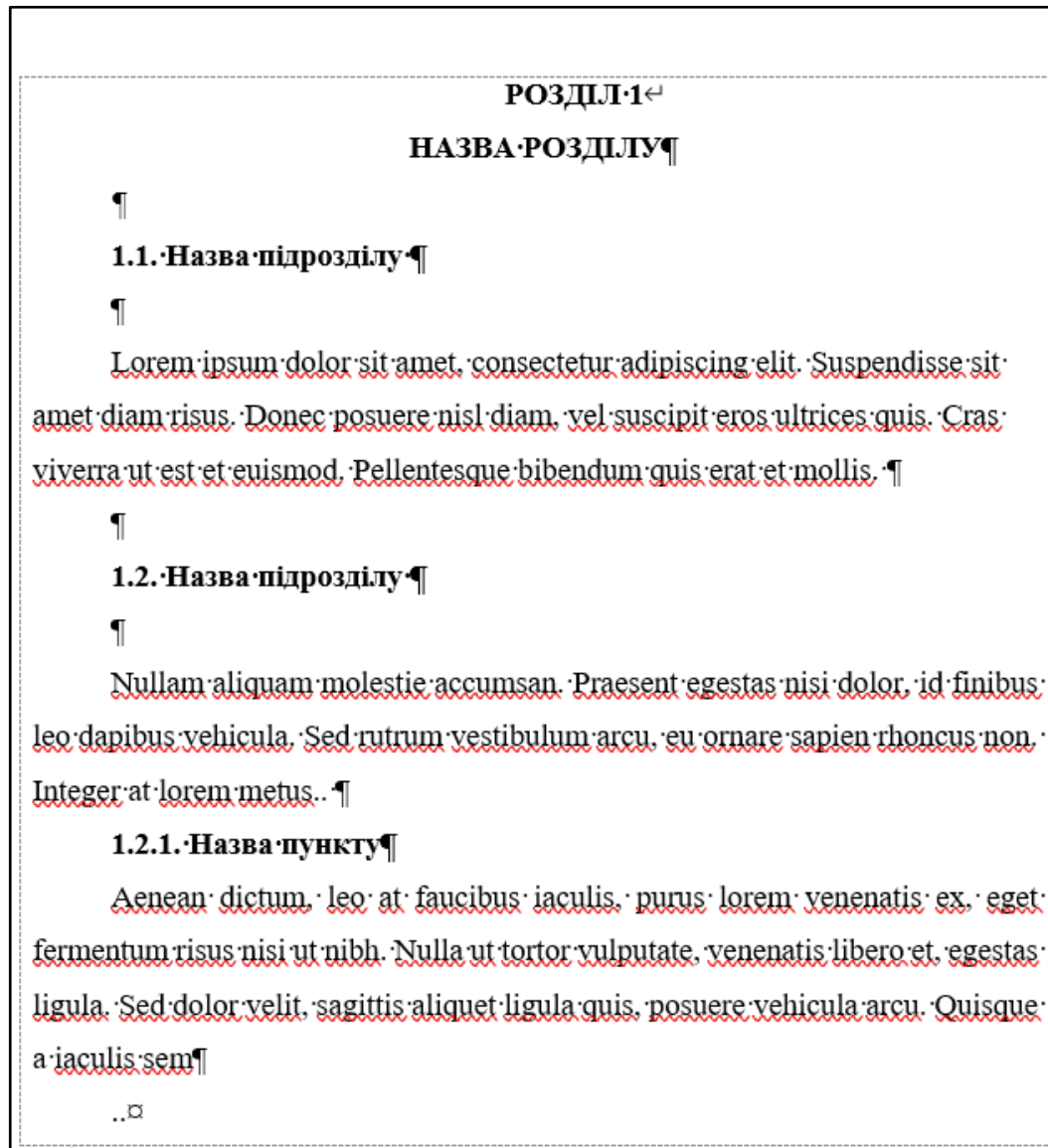
⁴ Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. С. 160.

⁵ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 12.

2. *Заголовки пунктів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

3. Між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом слід робити додатковий міжрядковий інтервал.

Приклад

Ілюстрації

1. *Ілюстрації* позначають словом «Рисунок» і нумерують. Рисунок обов'язково розміщують одразу після абзацу, де про нього йдеться. Назву рисунка наводять знизу (по центру) або праворуч від рисунка.

2. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках “(рис. 3.1)” або зворот типу: “...як це видно з рис. 3.1⁶” або “...як це показано на рис. 3.1”.

⁶ Звернути увагу, що при переносі в тексті посилання на рисунок номер рисунку окремо не переноситься від слова «рис.».

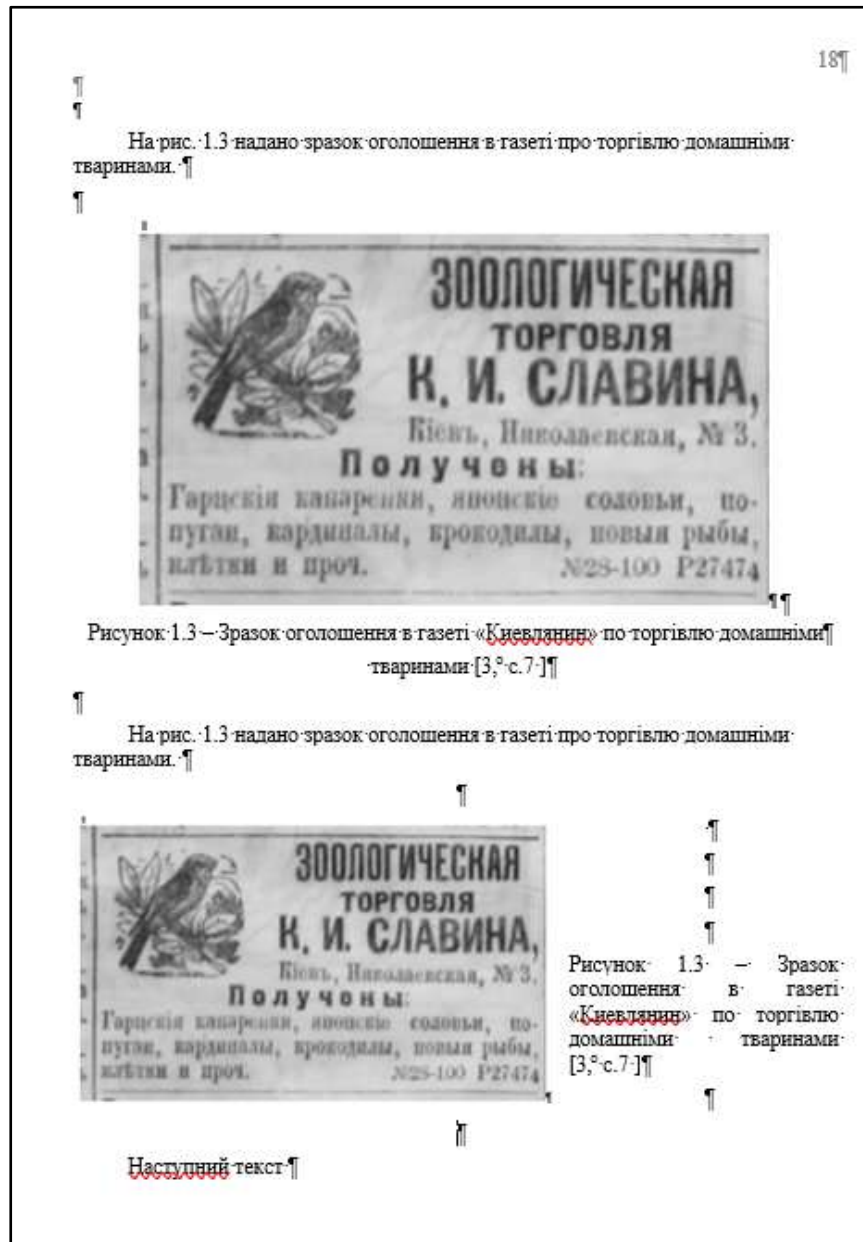
3. Підпис рисунку за алгоритмом:

«Рисунок [№ розділу[.] № по порядку рисунку[]-Назва рисунку»

(Приклад: Рисунок 1.3 -Контурна карта території України X ст.)

4. Між текстом і рисунком, а також між назвою рисунка й текстом після рисунка слід робити додатковий міжрядковий інтервал⁷.

Приклад:

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Здобувач повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати. Цитата в тексті береться в дужки “ ” або «».

Використовуючи ідеї або розробки, що належать також і співавторам, разом з якими були написані наукові праці, здобувач повинен відзначити цей факт.

У разі використання запозиченого матеріалу без посилання на автора та джерело робота не зараховується⁸.

Посилання в тексті роботи на джерела та цитати слід оформлювати відповідно до

⁷ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

⁸ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2».

На всі таблиці роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... у табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3»⁹.

Посилання на цитату зазначається коротко у квадратних дужках номер джерела в списку літератури та вихідну сторінку цитати: «...[Текст цитати].....[10, с. 355]».)

Додатки

Додатки (за наявності) оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки і мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток _____» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А.

Ілюстрації й таблиці, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: Рис. Д. 1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); таблиця (А.1) – перша таблиця додатка А¹⁰.

⁹ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

¹⁰ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 54.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ І ПРАВА
кафедра ІСТОРІЇ

РЕФЕРАТ

з дисципліни

Назва дисципліни

спеціальність

032 «Історія та археологія»

освітньо-наукова програма

Історія

На тему

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Виконав (-ла) здобувач (-ка) _Х-го курсу

гр. **ІА-Х1ф**

ІВАНОВ ІВАН ІВАНОВИЧ

Засвідчую, що у роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

Здобувач (-ка) _____

Перевірив (-ла)

_____ Ім'я ПРІЗВИЩЕ